

Bir masa başı seyyahının notları

Yaz gelmeye görsün, gezi rehberlerinin güncellenmiş baskıları yapılır. Yeni yeni tatil kitapları yayımlanır. Bol fotoğrafı, iştah kabartıcı... Güzel memleketimizin gezip görülecek diğer yerlerini anlatan kitaplara dadandım. Bir baktım ki masamda ona yakın kitap birikmiş. Tatil rehberi mi istersiniz, otel katalogları mı yoksa kültür turizmini öne çıkaran kült kitapları mı?

ASLI ULUŞAHİN

asliulusahin@gmail.com

Allah'tan şefaata dileyeceğine, seyahat deyivermiş Evliya Çelebi. Başına ne gelmişse bu yanlışlıktan. Ben de Evliya gibi, rüyamda bir yanlışlık yapmış, "seyahat ya Resulallah" yerine, "seyahat kitapları" demiş olmalıyım. Çünkü bu yaz, tatil yüzü görmeyecek olmama rağmen, gezi rehberlerine merak sardım. İşe, "madem öyle, ben de İstanbul'u gezerim" diyerek, züğürt tesellisi kıvamında, şehirle ilgili kitapları edinmekle başladım. Ardından, güzel memleketimizin gezip görülecek diğer yerlerini anlatanlara dadandım. Bir baktım ki masamda ona yakın kitap birikmiş. Tatil rehberi mi istersiniz, otel katalogları mı yoksa Jak Deleon'un gıcır baskısı yapılmış *Anıtsal İstanbul'u* mu?

Çoğunun önsüzünde ya da sunumunda "okuyarak gezenlere" diyor. Benim halim malum, gezme faslına başka bahara bıraktım. Ama keyfime de diyecem yok hani. Bedenim masa başında, ruhum fırsatını bulur bulmaz bir Adalar'da, bir Ölüdeniz kıyılarında... Canım nereye isterse dümeni/sayfaları o yöne çeviriyorum. Üstelik, kitaplarda dolaşmanın da güzel yanları var. İlk olarak, "bir haftam var, kaç yeri görmeye yeter?" diye zaman cambazlığı yapıyorsunuz. Vakti canınızın istediğince uzatılmaya müsait. İkincisi, "hadi birlikte tatile çıkalım, bak ne şahane olacak" diyen arkadaşlarınızın tatilden anladığının denizin karşısında pinekleme olduğunu öğrenip hüsrana uğramıyorsunuz. Son olarak, istediğiniz tatil modelini dakikasızda seçebiliyorsunuz. *Genç Tatil'e* takılıp en genç mekânlarda da dolaşabilirsiniz, Jak Deleon'un peşine düşüp "kültür turizmi"ne ve kültürünüzü katkıda bulunabilirsiniz. Hayal kurmak bedava nasılsa, en güzel otellerde de konaklarsınız, en lezzetli yemekleri yiyebileceğiniz restoranlara da uğrarsınız.

Yeter ki iş arkadaşlarınızdan biri başınızda dikkilip sizi rüyanızdan uyandırmazın.

GEZ GÖR BİTMEZ İSTANBUL
*"Bir deniz durur yazı masamda/
Kayıkların sudaki gölgesi
O güneşler o çalkantılar/ Masamda gök,
masamda Kız Kulesi"*
Oktay Rifat

İlk durağımızda İstanbul var. Bu öylesine bir seçim değil. Benim yola çıkış nedenimin aksine, züğürt tesellisi hiç değil. Çünkü hangi gezi rehberine elinizi uzatsanız, kitabın açılışı İstanbul'la yaptığını ve en geniş alanı ona ayırdığını görüyorsunuz. Ne de olsa medeniyetler beşiği, 2010 kültür başkenti. Bu sebeple yalnızca ona odaklanan rehber kitaplar -ve de gezilip görülecek yerler- hayli fazla.

Ara Güler'le vakti zamanında bir araya gelmiş ve İstanbul üzerine söyleşmişim.

Güler, kendine özgü Türkçesi ve üslubuyla, ömrünü bu şehirde geçirmiş tüm eski topraklar gibi, yakınmıştı. "Bugün gördüğün İstanbul, İstanbul değildir" demişti: "Bugün suni bir İstanbul'da yaşıyoruz. Sizin kuşaklarınızdan hiçbiriniz İstanbul'u bilmiyorsunuz, bilemezsiniz. Ben bile bilmem ulan, ben ancak ucuna yetiştim. Babamın zamanında İstanbul İstanbul'du, o Pera, o şaşaalı devir gitti, şimdi sümüklüböcek gibi yaşıyoruz, n'olmuş yani?"

İstanbul'un, pek çok açıdan, sakinlerini böcek muamelesi çektiği, sürüm sürüm süründürdüğü kesin. Ama neyse ki Güler'in sözünü ettiği şaşaalı dönemin izleri de bütününle silinmiş değil. Eğer çıkış noktanza tarihi koymaya niyetliyseniz, ilk akla gelen Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir kitabından, İstanbul'u okumak olur. Tanpınar bu

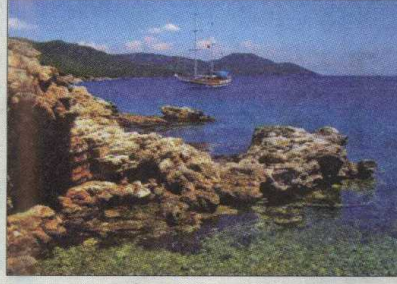
bölümün hemen başında, çocukluğunda, Arabistan'da karşılaştığı yaşlı bir kadından söz eder. Kadın sık sık hastalanır ve ne zaman hummaya tutulsa, İstanbul'un sularının adlarını sayıklamaya başlar: Çırcır, Karakulak, Şifa Suyu, Hünkar Suyu, Taşdelen, Sırmakeş... Üstad, kadının dudaklarından bu isimler döküldükçe bedeninin canlandığını, fersiz gözlerinin parladığını anlatır. Şimdilerde şehrin kir pasından bunalanlara da, Tanpınar'ın kalemine yansıyan İstanbul'un ilaç gibi geleceği kesin.

Yine tarihle iç içe bir gezi isterseniz, buyrun öyleyse Jak Deleon'un ve kitabı *Anıtsal İstanbul'un* peşinde, şehrin anıtsal yapılarını gezmeye... Deleon, Bizans ve Osmanlı döneminden bugüne kalan, 300'e yakın tarihi eserden söz ediyor rehberinde. Kiliseler, çeşmeler, külliyeler, saraylar... Belli başlılarını hepimiz biliyoruz ama, önünden defalarca geçtiğimiz ve hiç

Mavi yolculuk deyince...

Ülkemizde turizm gelişmesi pek eski değil. Buna karşın Bodrum, ilk popüler olmaya başlayan sahil kasabalarından biri. Azra Erhat'lı, Cevat Şakir'li, Mina Urgan'lı ilk mavi yolculukların fısıltıları, belirli bir çevrede dolaşmaya başlamış. Köylerin güzelliği, ağızdan ağıza büyümüş. Etrafta tesis yokken, birçok yer daha 'köy'ken, yeşilin her tonu denizle birleşirken... Bir grup entelektüel ve o çevrelere yakın sosyetenin tanınmış simaları, Bodrum köylerini teknelerle keşfeder olmuşlar.

Halikarnas Balıkcısı şöyle demiş: "Bodrum'a gelip de Gökova'ya açılmamak, sarayın kapısına gelip de içine girmemeye benzer. Kapı ne kadar güzel olursa olsun, sarayın içi başkadır" Güzel bir mavi yolculukla, hem Bodrum Yarımadası'nı hem Gökova

Körfezi'ni turlamak yerinde bir karar olur. Maviyle yeşilin ortasında, insan ister istemez başka türlü düşüncelere dalıyor. Halikarnas Balıkcısı'nın dediği gibi, başka türlü geri dönüyor.

Saffet Emre Tonguç, Fatih Türkmenoğlu'nun Türkiye'de Görülmesi Gereken 101 Yer adlı kitabından

dikkat dikkatimizi celp etmemiş bir çeşme ya da kilise hakkında aktardığı bilgiler insanı "ne cahilim yahu" diye düşünmeye itiyor. Ben en keyifli, en verimli gezimi Deleon'un kitabıyla yaptım. Hatta keşke tanışma olanağım olsaymış da bir iki sokağı birlikte adımlasaymışız diye hayıflandım. İlk fırsatta, onun tavsiye ettiği şekilde, elimde kitabı, yollara düşüp "okuyarak gezmeye" çıkacağım.

Başka bir seçenek ise romancı İsmail Güzelsoy'un tazecek kitapları (*İstanbul'un Gezi Rehberi 2 Günde Tarihi Yarımada ve 2 Günde Pera ve Boğaz*). Bizden dört günümüzü istiyor Güzelsoy. İlkinde tarihi yarımada, ikincisinde Pera ve Boğaz'a davet ediyor. Söylediğine göre, hem mekânların hikâyesinden ödün vermeden, hem de 'gezdirme' misyonunu kaybetmeden yazmış kitaplarını. Güncel fotoğrafları da eklemeyi unutmamış. Deleon'un kitabında yer alan güzelim eski İstanbul fotoğraflarından sonra, bu rehberlerdeki biraz can sıkıcı, keyif kaçırıcı. Çünkü çok gerçekçi kareler bunlar. Gözümüzün önünde duran, Ara Güler'in yakındığı İstanbul'un görüntüleri. Ne ki, bu yanı sıra kitap güncele en yakın olanı. Hayallere kapılmaya çok izin vermese de, sokaklarını, yapılarını tanımak için kullanılacak, İstanbul'un iki tarihi bölgesinin gerçekçi rehberleri. Madem öyle, ilk fırsatta hayata geçirmek üzere, Güzelsoy'e dört günümü verdim gitti.

Son olarak, masamda göz kırpmakta olan başka bir İstanbul kitabı var. Bu da tarihle ilgili. Ama en matrak olanlarından biri. Öyle ki içinde "Kara Murat Hangimiz?", "Fes Başına", "Çarşı Denize Karşı", "Siz Bizim Fransızlaştramadıklarımızdan mısınız?" gibi pek eğlenceli bölümler yer alıyor. Kitabın adı *%100 İstanbul*, yazar genç gazeteci Erk Acarer. Acarer, bugün İstanbul'unda dolaşırken, efsanelere, hikâyelere

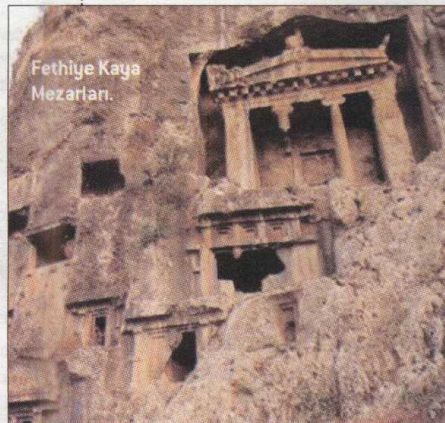
yaslanmış kitabını. Buna karşın bildiğimiz yapıların; stadyumların, meydanların etrafında dolaşmış. Derdini ise hiç dolandırmadan, bizi de kendini de yormadan, güle oynaya anlatmış. Öyle sanıyorum ki, genç İstanbul gezginleri için Acarer'in kitabı en cazip olanı...

ŞEHİRDEN ÇOK UZAKLARA

Son zamanlarda karşılaştığım bir tabir var. Artık insanlar "tatile mi çıkıyorsunuz?" sorusuna, "geziye" diye cevap veriyorlar. Bu ifade, şu anlama geliyor: "Çok yıldızlı, her şey dahil toplama kamplarında esir hayatı yaşamayacağım. Gündüzleri denizin karşısında, akşamları restoran ya da bar masalarında zamanımı harcamayacağım... Gezeceğim yahu, aktif bir tatil insanı olacağım."

Bir de artık hiç kimse aynı saatte yemek yemek, aynı saatte denize gitmek, aynı saatte restoranlarda sıkışmak, havuzda aynı insanların yüzlerini görüp aynı grupla -tıpkı şehir yaşamının göbeğindeymiş gibi- hareket etmektен (yoksa etmemekten mi demeliyim?) hoşlanmıyor. Hal böyle olunca da herkes kendi özgün tatilini yapmanın, kendi 'huzur mekânını' bulmanın peşine düşüyor. İşte tatil rehberleri de en çok bu arkadaşların işine yarıyor.

Devamı 16. sayfada

Ben masa başında, olası bir tatilin ön okumasını yaparken, en çok, artık klasik haline gelen iki rehberin sayfaları arasında soluklandım. İlki, her yıl güncel baskısı yapılan *Gezi-Türkiye Tatil Rehberi*. Türkiye'nin dört bir yanı hakkında ayrıntılı malumata sahip olan bu kitap, plan yaparken kullanmak için birebir. İzin gününün gelip çatmasına daha varken, oturup ilk yolculuğa sayfaları arasında çıkmalı. Üstelik, her an aklınızı çelebilecek seçenekler de mevcut. Kendinizi Bodrum'un en bilindik kıyılarında hayal ederken, birden bire yönünüzü Karadeniz'e çevirebilirsiniz. Aslında bu rehber, alt alta "Sen ne güzel bulursun, gezen Anadolu'yu" şarkısını da söylemekte. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da verdiği duraklar da, Türkiye'nin diğer bölgeleri kadar ilgi çekici, görülmeye değer. Rehberin bu kadar kapsamlı olmasının tek olumsuz yanı ise çantasına atıp birlikte dolaşmaya imkân vermeyecek kadar ağır olması. Bu yüzden en iyisi, seyahat öncesinde yararlanmak ve bir sonraki tatile kadar onu evde dinlenmeye bırakmak. Tabii o zaman güncellenmiş 2010 baskısını almak istemezsiniz...

İSTEDİĞİN OTELE SEÇ, UYU

Bu rehberin artık bir de kardeşi var; *Genç Tatil*. Devrim Erşen, vurmuş çantayı sırtına, Ege ve Akdeniz'deki gençlere yönelik tatil mekânlarını dolaşmış. Gezip gördüğü yerleri anlatmakla da kalmamış, orada başa gelebilecek olayları da esprili bir dille aktarmış. Ben Jak Deleon ile birlikte, 'ağır abla' ruhuyla takılmayı kendime daha uygun bulduğumdan, Erşen'in güzergâhlarında çokca zaman harcamadım. Ama kanı deli akanların bundan böyle bu rehberin takipçisi ve yoldaşı olacağı kesin.

İkinci klasik rehber ise *Küçük Oteller Kitabı*. İşte, her şey dahilcilere düşman olanların biricik arkadaşı. Aslında bu çalışmaya, kitaptan çok katalog ya da kapsamlı bir dergi demeli. İçindeki ilanlar, kuşe kâğıda baskısı ve boyutuyla insanda bu algıyı yaratıyor. Ancak işlevselliği tartışma götürmez. Birincisi, seçilen tüm mekânların gidip bizzat görüldüğü ve geçer not alanların bu

Öyle intihar edilmez, böyle edilir!

Aşka, şiire, kadehlere sığınan Ümit Yaşar, hüznüzlü ziller bırakır. Tam yirmi dört kez intihar girişiminde bulunan şair hepsinden kurtulur. Ümit Yaşar Galata Kulesi'ne bakıp şiir yazanlardan biridir. Ne var ki şiiri, Galata Kulesi'nden çok evlat acısını anlatmaktadır.

Ümit Yaşar Öğuzcan'ın büyük oğlu Vedat, henüz 17 yaşındayken hayattan bunalır. Galata Kulesi'ne çıkarak kendini aşağıya bırakır. Bir kuş gibi süzülür, bir taş gibi çakılmıştır.

Vedat ilk kez intihar edip ilk kez ölür. Kulenin dibinde boylu boyunca yatan Vedat'ın avuç içinde tuttuğu bir kâğıt dikkat çeker. Kağıdı babasına ithafen son anda karaladığı rivayet olunur: "Öyle intihar edilmez, böyle edilir!" Kule, İstanbul'un çirkin binalarına inat parmak uçlarına basarak, uzun boylu bir fotoğraf vermeye çalışır. Galata Kulesi hemen tüm fotoğraflarda hüznüzlü çıkmıştır.

Erk Acarer'in %100 İstanbul kitabından

rehbere dahil edildiği belli. Özellikle mekân sahiplerinin fotoğraflarının olması "orada kendimi evimde hissedirim" hissinin uyandırıyor ki, ben en çok işin bu yanını sevdim. İkincisi, keyifli dili. Yalnızca fotoğraflarına bakıp sayfaları çevirmiyor, oteller hakkında neler yazdığına da merakla okuyorsunuz. Kitapla ilgili aklıma takılan tek olumsuz yanı ise, seçilen otellerin fiyatlarının her cebe uygun 'küçüklükte' olmaması.

Küçük Oteller Kitabı'nın yıllardır kurulduğu tahtın kenarında ise bu yıl bir aday daha oturmakta. O da *Konaklama Evleri 2009*. Sinani Yıldırım'ın editörlüğünde hazırlanmış kitap, Pablo Neruda'nın şiiriyle merhaba diyerek bende şaşkınlık ve sempati yarattı. Neruda "ağır ağır ölür, yolculuğa çıkmayanlar, okumayanlar, müzik dinlemeyenler, gönlünde incelik bannırmayanlar" diyor şiirinde. Yolculuğa çıkma kısmı eksik kalmış olsa da, en azından okuduğum ve yanında müzik dinlediğime göre, ölüme bir çelme takmış olabilirim herhalde.

Kitapta, tüm Türkiye'yi kapsar şekilde, yüze yakın butik otele, pansiyon, konak ve konuk evlerine yer verilmiş. Yapmadan dönmeyen kutucukları ise işlevsel ve sevimli.

Geldik masamın üzerindeki son kitaba. Saffet Emre Tonguç ile Fatih Türkmenoğlu'nun kaleminden çıkan *Türkiye'de Görülmesi Gereken 101 Yer*, yeni bir çalışma olmasa da hâlâ güncel. Kitabın yolculuğu Edirne'den başlıyor ve Hasankeyf'te sona eriyor. Bence en güzel yanı, seçtiği 101 yerle ilgili incik cıncık, gerekli ne kadar bilgi varsa hepsinin rehberde dahil edilmiş olması. Ne yapılır, ne yenir, nerede kalınır, nasıl gidilir gibi, aklınıza gelen tüm n'li soruların cevaplarını bulabiliyorsunuz kitapta. Ayrıca mavi yolculuğa çıkmak istiyorsanız ücretlerini, demleneceğiniz meyhanelerin telefon numaralarını bile öğrenebiliyorsunuz. Yazarlarının seçtiği 101 yerle ilgili âdeti bilgi hazinesi gibi. Hafif ve birlikte seyahat edilebilir olması ise ayrı bir güzellik.

Ağır ölüm

Ağır ağır ölür
Alışkanlığının kölesi olanlar
Her gün aynı yoldan yürüyenler,
Giysilerinin rengini değiştirmeye
yeltenmeyenler
Tanımadıklarıyla konuşmayanlar,

Ağır ağır ölür
Tutkudan ve duygulanımdan kaçanlar
Beyaz üzerinde siyahı tercih edenler,
Gözleri ışıldatan esnemeyi gülümsemeye
çeviren
Ve yanlışlıkla duygulanımları
karşısında onanılmış yüreği
Küt küt atıran bir demet duyuğuna
İ harfinin üzerine nokta koymayı
yeğleyenler

Ağır ağır ölür
İşlerinde ve sevdalarında mutsuz olup da
Bu durumu tersine çevirmeyenler
Bir düşü gerçekleştirmek adına
Kesinlik yerine belirsizliğe kalkışmayanlar
Hayatlarında bir kez bile
Mantıklı bir öğüdün dışına çıkmamış
olanlar

Ağır ağır ölür
Yolculuğa çıkmayanlar
Okumayanlar,
Müzik dinlemeyenler,
Gönlünde incelik bannırmayanlar.

Ağır ağır ölür
Özsaygısını ağır ağır yok ederler
Kendilerine yardım edilmesine izin
vermeyenler
Ne kadar şanssız oldukları
Ve sürekli yağın yağmur hakkında bütün
hayatlarınıca yakınlar
Daha bir işe koymadan o iştelen
çekenler,
Bilmedikleri işler hakkında soru
sormayanlar,
Bildikleri sorular hakkındaki soruları
yanıtlamayanlar,

Deneyelim ve kaçınalım küçük dozdaki
ölümlerden
Anımsayalım her zaman: yaşıyor olmak
Yalnızca nefes alıp vermekten çok daha
büyük bir çabayı gerektirir.

Yalnızca ateşli bir sabır uğraşın bizi
Muhteşem bir mutluluğun kapısına

Çeviren: İsmail Aksoy
Konaklama Evleri 2009 adlı kitapta yer
alan Pablo Neruda imzalı şiir

Pablo
Neruda

ANITSAL İSTANBUL

Jak Deleon Remzi Kitabevi 7. baskı 2009 272 sayfa 20 TL.

BEŞ ŞEHİR

Ahmet Hamdi Tanpınar Dergâh Yayınları 2004 228 sayfa 11 TL.

İSTANBUL'UN GEZİ REHBERİ/

2 Günde Tarihi Yarımada

İSTANBUL'UN GEZİ REHBERİ/

2 Günde Pera ve Boğaz

İsmail Güzelsoy Alfa Yayınları 2009 her bir kitap 30 TL.

%100 İSTANBUL

Tarih, Sır ve Mekân

Erk Acarer İnkilâp Kitabevi 2009 435 sayfa 20 TL.

GENÇ TATİL

Devrim Erşen Ekin Grubu 2009 268 sayfa 19 TL.

GEZİ-TÜRKİYE TATİL REHBERİ 2009

Kolektif Ekin Grubu 2009 816 sayfa 28 TL.

KÜÇÜK OTELLER KİTABI 2009

Müjde Tönbekici, Mutlu Tönbekici Boyut Yayın Grubu 2009 336 sayfa 19.9 TL.

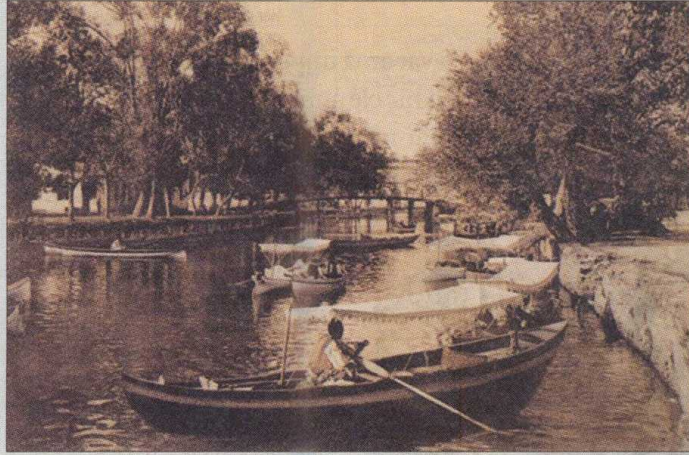
KONAKLAMA EVLERİ 2009

Editör: Sinani Yıldırım Grup Yayıncılık 2009 288 sayfa 15.9 TL.

TÜRKİYE'DE GÖRÜLMESİ GEREKEN 101 YER

Fatih Türkmenoğlu, Saffet Emre Tonguç Boyut Yayın Grubu 2007 336 sayfa 22.09 TL.

Mehtap âlemlerini yapacak eski servetler kalmadı

Şehirde yeni çıkan türküler çocukların macuncularından öğrendiği, asmalı, tozlu sokaklarında, kıymetler dünyasının her gün bir parçası kaybolan bir insanlığın tehlike sezmiş bir sürü insiyakıyla birbirine sokulup yaşadıkları, eski İstanbul mahalleleri artık sadece bir hayaldir. İşin garibi, onlarla beraber toplu yaşamayı, toplu eğlenmeyi de kaybettik.

Eski İstanbul'da, hatta benim çocukluğumda bile zengin, fakir her sınıf beraberce eğlenirdi. Mehtap sefalan, Kağıthane âlemleri, Çamlıca gezintileri, Boğaz mesireleri şehrin adeta beraberce yaşamasını temin ederdi. Bu, eğlencesi kıt Ortaçağ'dan kalma bir itiyattı. Bununla

beraber son zamana kadar müşterek zevkin yardımıyla sürüp gelmişti. Bir yandan iktisadi şartların değişmesi, öbür yandan bu zevkin kalmaması, dışarıdan gelen bir yığın yeni modanın ve hasretin her gün bizi birbirimizden biraz daha ayırması, eskiye karşı duyulan haklı haksız bir yığın tepki, İstanbul'u bütün halkının beraberce eğlendiği bir şehir olmaktan çıkardı. Mehtap âlemlerini yapacak eski servetler kalmadı, Kağıthane'yi çoktan bayağı bulmaya başladık. Çamlıca'nın yerini Büyükdada aldı ve Pazar günlerine ait piknikler de, şehre ve eğlenme tarzına herkesin mali olan pek az şey ilave ediyor.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir kitabından

Kırmızı Mektep'in etekleri, Agora Meyhanesi

Turhan Oğuzbaş'ın güftesinde, İsmet Nedim'in bestesinde, Behiye Aksoy'un sesinde ölümsüzleşen ve Fenerli Rumlar'ın asırlık uğrağı olan Agora Meyhanesi, Balat'ın orta yerindedir. Fenerli ve Balatlılar'ın deyişleyle, "Haliç'in bütün yolları Agora Meyhanesi'ne çıkar!" Asteri Dulidis tarafından 1890 yılında açılan Agora, İstanbul'un yaşayan en eski meyhanesidir. Elmalı sıcak şarabı İstanbullar'a ilk kez tattıran Agora Meyhanesi, Asteri'den sonra oğlu Stelyo tarafından yaşatılmış, ardından torunu Hristo'ya kalmıştır. Hristo Dulidis, 1940'larda rakısının şarapla at başı gittiği, teknil ikramın [dubles, balığı, Arnavut çiğeni, turşusu, turpuyla] 10 kuruşun içinde olduğunu söyler, bira (yine mezeyle birlikte) 16 kuruştur. Teknelerle, bir tonluk ahşap fiçilerde Bozcaada'dan Kan şarabı getiriliyor, balıklar meyhanenin yanbaşındaki Balat Balıkçısı'ndan alınıyor, keman, ud, cümbüş ve klarnetten oluşan saz takımı her gece icrayı sanat

eyliyordu. İşletmesi 1988 yılında Sabahattin Üstün devraldı, Agora Meyhanesi tüm den yenilendi ama 1990'ların sonunda (müdevimin Haliç semtlerinden el etek çekmesiyle) kapısına kilit vuruldu.

Jak Deleon'un Anıtsal İstanbul kitabından

